

بررسی میزان همبستگی بین نمرات ارزشیابی اساتید توسط دانشجویان عمومی، دستیاران تخصصی

ومسؤولین دانشکده دندانپزشکی شهید بهشتی

دکتر سوده پهماسبی*، دکتر اعظم ولیان**، دکتر مریم معزی‌زاده***

چکیده

سابقه و هدف: پیچیده‌ترین نوع ارزشیابی، ارزشیابی استاد است و علت پیچیدگی این روش را کم اعتباری و بی‌دقتی وسایل و روش‌های سنجش مورد استفاده دانسته اند. جهت حل این مشکل پیشنهاد شده است که برای قضاوت نهایی، ترکیبی از اطلاعات ارزشیابی مورد استفاده قرار گیرد. در دانشکده دندانپزشکی شهید بهشتی، ارزشیابی اساتید از پنج منبع دانشجویان عمومی، دانشجویان تخصصی، مدیر گروه، معاون آموزشی و رئیس دانشکده انجام می‌شود. این مطالعه با هدف بررسی میزان همبستگی میان نمرات ارزشیابی اساتید توسط دانشجویان عمومی، دستیاران تخصصی ومسؤولین دانشکده دندانپزشکی شهید بهشتی در سال تحصیلی ۸۹-۸۸ صورت پذیرفت.

مواد و روشها: در این مطالعه مقطعی، ابتدا نمراتی که توسط ۵ گروه دانشجویان عمومی، دانشجویان تخصصی، مدیر گروه مربوطه، معاون آموزشی و رئیس دانشکده در سال تحصیلی ۸۹-۸۸ به هر یک از اساتید داده شده بود، به طور جداگانه استخراج و اطلاعات توسط نرم افزار SPSS 11.5 تجزیه و تحلیل گردید. جهت تعیین همبستگی بین نمرات اخذ شده هر استاد از دیدگاه‌های مختلف از ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد. به منظور تعیین سهم تاثیر نمرات هر یک از ۵ گروه ذکر شده بر نمره نهایی ارزشیابی استاد، میزان Variance Component Ratio در مورد هر کدام از نظرات محاسبه شد.

یافته‌ها: بررسی ضریب همبستگی بین نظرات دانشجویان عمومی، دستیاران تخصصی، مدیران گروه‌های آموزشی، معاون آموزشی و ریاست دانشکده نشان داد که تنها بین نظرات رئیس و معاون آموزشی دانشکده همبستگی معنا دار آماری ($F=0/612$) در حد متوسط مشاهده می‌شود و در سایر موارد هیچگونه همبستگی وجود ندارد. آنالیز variance component ratio نشان داد که در حالت برابری سقف نمرات، دستیاران تخصصی بیشترین سهم (۵۰/۸۹٪) ومعاون آموزشی کمترین تاثیر (۱/۱۱٪) را در تغییرات نمرات ارزشیابی اساتید داشتند.

نتیجه‌گیری: یافته‌های مطالعه نشان داد که از میان ۵ گروه ارزیابی کننده، تنها نمرات معاون آموزشی و ریاست دانشکده با یکدیگر همبستگی معنا دار آماری در حد متوسط (۰/۶) داشتند.

کلید واژگان: ارزشیابی، هیات علمی، همبستگی.

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۰/۲/۲۱ تاریخ اصلاح نهایی: ۱۳۹۰/۱۲/۱ تاریخ تأیید مقاله: ۱۳۹۰/۱۲/۹

مجله دانشکده دندانپزشکی دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، دوره ۲۹، ویژه‌نامه، زمستان ۱۳۹۰، ۳۶۰-۳۵۳

مقدمه

ارزشیابی آموزشی در ارتقاء کیفیت نظام های آموزشی کاربرد قابل توجهی دارد. بدین سان در هر فعالیت آموزشی یا بطور کلی در هر فعالیتی که برای انتقال، برانگیختن و کسب دانش، نگرش و توانبخشی بعمل می‌آید، از ارزشیابی آموزشی بعنوان فرایندی مستمر و منظم برای هدایت و اطمینان یافتن از کیفیت فعالیت های آموزشی استفاده می‌گردد(۱).

ارزشیابی آموزشی در ارتقاء کیفیت نظام های آموزشی کاربرد قابل توجهی دارد. بدین سان در هر فعالیت آموزشی یا بطور کلی در هر فعالیتی که برای انتقال، برانگیختن و کسب دانش، نگرش و توانبخشی بعمل می‌آید، از ارزشیابی آموزشی بعنوان فرایندی مستمر و منظم برای هدایت و اطمینان یافتن از کیفیت فعالیت های آموزشی استفاده می‌گردد(۱).

*استادیار گروه ارتودنسی، دانشکده دندانپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی.

** نویسنده مسئول: استادیار گروه دندانپزشکی ترمیمی، دانشکده دندانپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی

E-mail: azamvalian@dent.sbm.ac.ir.

*** دانشیار گروه دندانپزشکی ترمیمی، دانشکده دندانپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی

گیرد(۴). به این منظور در دانشکده دندانپزشکی شهید بهشتی، ارزشیابی اساتید از پنج منبع دانشجویان عمومی، دانشجویان تخصصی، مدیر گروه، معاون آموزشی و رئیس دانشکده انجام می‌شود. البته جهت استفاده از نتایج این ارزشیابی‌ها در تصمیم‌گیری‌های کلان دانشکده لازم است پایایی و روایی این گروه‌ها در ارزیابی اعضای هیات علمی مورد بررسی قرار گیرد. تا کنون تنها پایایی یکی از گروه‌های ارزیابی‌کننده یعنی دانشجویان تخصصی مورد بررسی قرار گرفته و نتایج مطالعه هم پایایی قابل قبولی را نشان داده است (۱۲). این مسئله که هر یک از این منابع در ارزشیابی استاد تا چه اندازه معتبر هستند، نیز تاکنون مورد بررسی قرار نگرفته است ولی به عنوان اولین قدم می‌توان میزان توافق و هماهنگی این نمرات را بررسی نمود. در صورتی که این نمرات دارای همبستگی بالا و معنی‌دار باشند نشان می‌دهد که گروه‌های مربوطه یک موضوع مشترک را که همان میزان موفقیت استاد در رسیدن به اهداف آموزشی است، ارزیابی می‌کنند. در غیر این صورت، لازم است مطالعات تکمیلی طراحی شوند تا عوامل موثر بر نتایج ارزشیابی اساتید توسط هر یک از این منابع را جداگانه مورد بررسی قرار دهند.

این مطالعه با هدف تعیین میزان همبستگی بین نمرات ارزشیابی اساتید توسط دانشجویان و مسئولین دانشکده دندانپزشکی شهید بهشتی در سال تحصیلی ۸۹-۸۸ انجام گرفت.

مواد و روشها:

در این مطالعه مقطعی که بر روی نمرات ارزشیابی اساتید دانشکده دندانپزشکی در سال تحصیلی ۸۹-۸۸ انجام شد، ابتدا به هر یک از اساتید یک کد اختصاص داده شد تا کلیه اطلاعات به صورت محرمانه از اداره آموزش اخذ شود. سپس نمراتی که به هر یک از اساتید توسط ۵ گروه دانشجویان عمومی، دانشجویان تخصصی، مدیر گروه مربوطه، معاون آموزشی و رئیس دانشکده در سال تحصیلی ۸۹-۸۸ داده شده بود به طور جداگانه استخراج گردید. پرسشنامه ارزیابی برای هر ۵ گروه جنبه‌های مختلف و متفاوتی را مورد ارزیابی قرار می‌داد. پرسشنامه دانشجویان عمومی و دستیاران تخصصی مشتمل بر سوالاتی، در حیطه‌های نظم، روش تدریس، اخلاق، سطح

تصمیمات آگاهانه تری اتخاذ نموده، از میزان موفقیت خود آگاه شوند. بعلاوه بیشتر اعضای هیات علمی نحوه تدریس را از مشاهده اساتید خود یادگرفته اند و تا سال‌های اخیر فقدان آموزش رسمی در زمینه روش‌های تدریس در بیشتر برنامه‌های آموزشی مشاهده شده است. با توجه به وجود این نقص، ارگان‌های مسئول آموزش پزشکی در طی دو دهه اخیر فرصت‌هایی را برای آموزش مدرسین و اساتید فراهم نموده‌اند (۳). بنابراین نتایج این ارزشیابی‌ها می‌تواند در خصوص لزوم برگزاری چنین دوره‌های آموزشی راهنمای مدیران و برنامه‌ریزان نیز باشد. پیچیده‌ترین نوع ارزشیابی، ارزشیابی استاد است و علت پیچیدگی این روش را کم‌اعتباری و بی‌دقتی وسایل و روش‌های سنجش مورد استفاده دانسته‌اند، زیرا شیوه‌های به کار گرفته شده، روش ارزیابی و منابع اطلاعاتی حاصل نمی‌تواند اطلاعات دقیق و بی‌غرضانه‌ای را ارائه دهند بنابراین طراحی و استفاده از یک ابزار صحیح و استاندارد جهت ارزشیابی بسیار ضروری به نظر می‌رسد (۴و۵).

یکی از روش‌هایی که در اغلب کشورها و از جمله ایران جهت تعیین وضعیت آموزشی یک استاد استفاده می‌شود، ارزشیابی توسط دانشجویان است (۴و۶و۷). به اعتقاد بعضی از مؤلفین، ارزشیابی‌های دانشجویی بهترین نوع ارزشیابی هستند زیرا دانشجویان تنها افرادی هستند که مستقیماً توسط استادان آموزش داده می‌شوند. بنابراین، برای ارزشیابی از فعالیت‌های آموزشی، آنان در بهترین شرایط قرار دارند (۸و۹).

با این وجود، این ارزشیابی‌ها همیشه به راحتی مورد قبول واقع نشده‌اند. مدیران، اساتید و دانشجویان زمانی ادعا کرده‌اند که ارزشیابی‌های دانشجویان معتبر و روا بوده و بعضی دیگر ادعا کرده‌اند که این ارزشیابی‌ها فاقد اعتبار و روایی است. برخی مطالعات نشان داده‌اند که اظهار نظر دانشجویان در مورد اساتید ممکن است متأثر از عواملی باشد که به ارزشیابی استاد ارتباط نداشته باشد. در این راستا در طی سال‌های گذشته مطالعات زیادی انجام گرفته است (۱۰ و ۱۱).

اما علیرغم این اختلاف نظر، برای تصمیم‌گیری درباره اثربخش بودن آموزش، بطور روزافزونی از ارزشیابی‌های دانشجویان استفاده می‌شود (۹).

جهت حل این مشکل پیشنهاد شده است که برای قضاوت نهایی، ترکیبی از اطلاعات ارزشیابی مورد استفاده قرار

جدول شماره ۱ نشانگر ضریب همبستگی بین نظرات دانشجویان عمومی، دستیاران تخصصی، مدیران گروه های آموزشی، معاون آموزشی و ریاست دانشکده است. همانطور که مشاهده می شود تنها بین نظرات رئیس و معاون آموزشی دانشکده همبستگی معنا دار آماری مشاهده می شود و در سایر موارد هیچگونه همبستگی وجود ندارد. برای تعیین درصد تاثیر گذاری هر کدام از نظرات در نمره نهایی، نیازمند تعیین variance component ratio در کدام هستیم که نتایج در جدول شماره ۲ آمده است. در ستون اول جدول شماره ۲ سهم تاثیر در حالت برابری نمرات یعنی میزان تاثیری که هر کدام از نظر دهنده ها بر نمره کلی نظرسنجی دارند در زمانی که هر کدام از ۵ گروه نظر دهنده، حداکثر نمره برابری را داشته باشند، نشان داده شده است. البته در حال حاضر سقف نمرات ارزشیابی از نظر دانشجویان، دستیاران تخصصی، مدیران گروه های آموزشی، معاون آموزشی و ریاست دانشکده به ترتیب عبارتند از: ۳۶، ۱۸، ۱۵، ۱۶ و ۱۵. بنابراین ستون بعدی تاثیر هر کدام از ۵ گروه ارزیابی کننده را در صورتیکه سقف نمرات مانند زمان حاضر باشد، نشان می دهد. همچنین اگر بخواهیم که همه گروه ها سهم یکسانی در نمره نهایی داشته باشند، ستون سمت چپ نشان دهنده درصد وزنی آنها با توجه به پراکندگی حاضر است. در جدول ۳ مشخص شده که در هر گروه، اساتید چه درصدی از کل نمره ممکن را به دست آورده اند. همانگونه که مشاهده میشود اساتید بیشترین حد نصاب را از مدیران گروهها بدست آورده اند.

علمی و ارزشیابی بود و پرسشنامه مربوط به مسئولین دانشکده در حیطه های اخلاق، ویژگیهای علمی، رفتاری، توانمندیهای تدریس استاد، تعامل با محیط آموزشی و همکاران، حضور فیزیکی و غیره بود که بر اساس مقیاس پنج لیکرت (از عالی تا خیلی ضعیف) تنظیم گردیده بود. جهت تعیین همبستگی بین نمرات اخذ شده هر استاد از دیدگاه های مختلف از ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد. به منظور تعیین سهم تاثیر نمرات از دیدگاه های مختلف میزان Variance Component Ratio در مورد هر کدام از نظرات محاسبه شد. برای تعیین سهم تاثیر نمرات از دیدگاه های مختلف با وزن یکسان ابتدا نمرات دیدگاه های مختلف به صورت برابر استاندارد شدند سپس میزان Variance Component Ratio اعداد جدید محاسبه گردید. به منظور تعیین اینکه در نمره حاصله کلی هر کدام از گروه های افراد چه تاثیری دارند مشخص شد که هر استاد چند درصد از نمرات از دیدگاه های مختلف را کسب کرده است و میانگین حاصل به عنوان سهم دیدگاه در نظر گرفته شد. کلیه عملیات آماری با استفاده از نرم افزار SPSS 11/5 انجام گردید.

یافته ها:

نتایج آنالیز آماری ANOVA دوطرفه نشان داد نوع از مجموع ۱۱۰ نفر از اعضای هیات علمی، تعداد ۶۸ نفر، از هر ۵ گروه مورد نظر دارای نمره ارزشیابی بودند که وارد مطالعه شدند.

جدول ۱ - ضریب همبستگی بین نظرات ارزشیابی دانشجویان عمومی، دستیاران تخصصی، مدیران گروه های آموزشی، معاون آموزشی و ریاست دانشکده در مورد اعضای هیات علمی

دانشجویان عمومی	دستیاران تخصصی	مدیران گروه های آموزشی	معاون آموزشی	ریاست دانشکده
R=-۰/۰۵۲	R=-۰/۱۴۹	R=۰/۰۸۳	R=-۰/۱۰۶	
P=۰/۶۶	P=۰/۲۱۷	P=۰/۴۰۷	P=۰/۳۰۹	
	R=۰/۱۰۶	R=-۰/۱۷۰	R=-۰/۰۹۴	
	P=۰/۳۰۹	P=۰/۱۸۹	P=۰/۳۵۶	
		R=۰/۰۴۴	R=-۰/۱۹۸	
		P=۰/۷۸۴	P=۰/۱۶۵	
			R=**۰/۶۱۲	
			P=۰/۰۰۲	
				۱

** همبستگی در سطح ۰۰۰۱ از لحاظ آماری معنی دار است.

جدول ۲- آنالیز variance component ratio جهت تعیین درصد تاثیرگذاری هر یک از نظرات در نمره نهایی ارزشیابی

اساتید			
	درصد وزنی بر مبنای یکسانی سهم ها به درصد	سهم تاثیرات با وزن حاضر	سهم تاثیر در حالت برابری نمرات
دانشجو	۰/۹۵	۴۹/۱۶	۴۰/۵۶
دستیار	۱/۰۶	۴۴/۰۶	۵۰/۸۹
مدیر گروه	۱۰/۹۹	۴/۲۴	۴/۸۹
معاون آموزشی	۶۰/۴۷	۰/۷۷	۱/۱۱
رئیس دانشکده	۲۶/۵۳	۱/۲۶	۲/۵۳

جدول ۳- میانگین درصد نمرات کسب شده توسط اساتید از نظر هر یک از گروه های ارزیابی کننده

میانگین	انحراف معیار	حداقل	حداکثر
دانشجو	۸۴/۴	۱۵/۴	۴۶/۸
دستیار	۷۱/۸	۱۷/۳	۳۰/۶
مدیر گروه	۹۵/۶	۴/۴	۷۵
معاون آموزشی	۸۸/۴	۴/۸	۸۱/۳
رئیس دانشکده	۸۸/۴	۳/۲	۸۱/۳

بحث:

شامل ارزشیابی توسط دانشجویان، دستیاران تخصصی، مدیران گروهها، معاون آموزشی و رئیس دانشکده است.

در مطالعه تجربی که در سال ۱۹۹۸ در دانشگاه علوم پزشکی استنفورد انجام شده است به این نتیجه رسیدند که ارتقاء اعضای هیات علمی با چند روش توأم ارزشیابی، توان چشمگیری در افزایش اثربخشی تدریس مدرسین علوم پزشکی دارد (۱۶).

همچنین در مطالعه‌ای که مطلق و جوانمردی در سال ۲۰۰۲ بر روی ۱۰۰ مقاله مروری و تحقیقی انجام دادند به این نتیجه رسیدند که ارزشیابی استاد توسط دانشجو از روایی لازم برخوردار نبوده و استناد به یافته‌های حاصل از ارزشیابی دانشجویی به تنهایی پاسخگوی ارزشیابی استاد نمی باشد و می بایست از روش‌های دیگری بعنوان مکمل در این رابطه استفاده نمود. روشهای مذکور باید شامل مجموع معیارهایی از عملکرد آموزشی استاد باشد که فقط عوامل تحت کنترل استاد را منعکس نماید (۱۷).

در مطالعه ای دیگر که فتاحی و همکاران (۲۰۰۳) انجام دادند "نظرات اعضای هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی کرمان در مورد ارزشیابی استاد در سال تحصیلی ۸۲-۸۱" را بررسی کردند. نتایج این مطالعه که در آن ۱۱۳ عضو هیئت علمی

بدون تردید ارزشیابی بعلت ماهیت و عملکرد خاص خود در هرگونه نظام آموزشی یکی از گسترده ترین و جنجالی ترین مباحث فرایند آموزش است (۱۳). بطوری که اصلاح نظام آموزشی در دانشگاه ها و پی ریزی فعالیت های آموزشی بر اساس تحقیقات، هر دو از مواردی هستند که بستگی تمام به موضوع ارزشیابی اساتید دارد. بنابراین ارزشیابی از شایستگی، عملکرد، دانش و توانایی اعضای هیات علمی از موضوعات مورد توجه مؤسسات آموزش عالی است و همه مدیران آموزشی به دنبال دستیابی به روش مناسب برای انجام این امر مهم هستند (۴). مدل های مختلفی جهت ارزشیابی اعضای هیات علمی وجود دارد که ارزشیابی توسط مسئولین، ارزشیابی بوسیله همکاران، ارزشیابی توسط دانشجویان و خودارزیابی، نمونه ای از آن است (۱۴ و ۱۵).

مدلی که توسط دفتر ارزشیابی دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی به دانشکده ابلاغ شده و به طور معمول جهت ارزشیابی اساتید در دانشکده از آن استفاده می شود،

عدم همبستگی نظرات دانشجویان و دستیاران، علی رغم یکسانی نسبی حیطه‌های مورد پرسش باید در مطالعات بعدی مورد بررسی و موشکافی بیشتر قرار بگیرد. از میان عوامل احتمالی شاید بتوان به تفاوت نحوه تعامل اعضای هیئت علمی مختلف با دستیاران و دانشجویان عمومی اشاره نمود. گروهی از اعضای هیئت علمی بر اساس وظایف تقسیم شده در گروه، زمان بیشتری را با دانشجویان عمومی می‌گذرانند و عده‌ای دیگر با دستیاران بیشتر سر و کار دارند.

مشابه این نتیجه در مطالعه معزی و همکاران (۲۱) بدست آمد. در این مطالعه، معزی و همکاران به بررسی " تأثیر تفاوت نمرات ارزشیابی ارائه شده توسط دانشجویان و مسؤولین بر نمره کل ارزشیابی اعضای هیئت علمی در دانشگاه علوم پزشکی شهر کرد در سال ۱۳۸۳" پرداختند. این مطالعه بر روی نمرات ارزشیابی اساتید در ۳ نیمسال تحصیلی و به تفکیک در ۳ گروه پایه، بالینی و پرستاری و مامایی انجام شد. نتایج مطالعه نشان داد که در مجموع این ۳ نیمسال بین نمرات دانشجویان و مسؤولین اختلاف معنی‌دار وجود دارد. همچنین آنالیز واریانس یک طرفه نشانگر عدم وجود اختلاف معنی‌دار بین نمرات ارزشیابی دانشجویان در ۳ گروه بود ولی بین نمرات مسؤولین در هر ۳ گروه اختلاف معنی‌دار وجود داشت.

در مطالعه دیگر آقاملابی و عابدینی (۲۰۰۷) به مقایسه ارزشیابی عملکرد آموزشی اعضای هیئت علمی دانشکده بهداشت دانشگاه علوم پزشکی هرمزگان توسط دانشجویان با خودارزیابی اساتید پرداختند (۲۲). نتایج نشان داد که میانگین نمرات خودارزیابی اساتید $6/3 \pm 89/7$ و میانگین نمرات ارزشیابی اساتید توسط دانشجویان $5/1 \pm 85$ بود که اختلاف آماری معنی‌داری بین آنها وجود داشت. ضریب همبستگی بین نمرات خودارزیابی اساتید با نمرات ارزشیابی آنها توسط دانشجویان $0/26$ به دست آمد. نمره خودارزیابی اکثر اساتید (۷۵ درصد موارد) بالاتر از نمره ارزشیابی آنها توسط دانشجویان بود.

در مطالعه مشابهی که Miron (۱۹۸۸) با هدف بررسی میزان همبستگی خودارزیابی اساتید با نمره ارزشیابی آنها توسط دانشجویان انجام داد، ۵۲ استاد و دانشجویان آنها به یک پرسشنامه ۲۰ سؤالی پاسخ دادند. همبستگی پایین (میانگین $0/28$) بین نمرات ارزشیابی اعضای هیئت علمی توسط دانشجویان با خودارزیابی آنها وجود داشت. همچنین

مورد سوال قرار گرفتند، نشان داد که اکثریت اساتید با اصل ارزشیابی موافق بودند و با در نظر گرفتن اینکه ارزشیابی استاد تحت تاثیر عوامل مختلفی قرار می‌گیرد، بهتر است از روش‌های چند جانبه ارزشیابی و با تعیین سوالات مناسب، نحوه اجرای مناسب و بازخورد محرمانه نتایج استفاده گردد. به منظور تشویق اساتید و اعتباربخشی بیشتر به نتایج، بهتر است در ارتقاء سالیانه و انتخاب استاد نمونه از نتایج ارزشیابی استفاده گردد (۱۸).

در مطالعه مشابهی که توسط آقاملابی و همکاران در سال ۲۰۱۰ در دانشگاه علوم پزشکی هرمزگان صورت گرفت، حدود $2/28\%$ از اساتید معتقد بودند دانشجویان به سوالات ارزشیابی پاسخ صحیح می‌دهند. و $9/47\%$ پاسخ آنها را با مسوولیت متوسط می‌دانستند. نظر اکثریت اساتید حاکی از ضعیف بودن وضعیت ارزشیابی بود (۱۹).

بررسی نگرش ۳۷۵ استاد از دانشگاه‌های بزرگ کانادا در مورد ارزشیابی اساتید توسط دانشجویان (۲۰۰۹) نیز نشان داد، اساتید ارزشیابی را ابزاری قابل قبول برای ارزیابی تمامیت دانشکده (institutional integrity) و مفید برای مدیران در تصمیم‌گیری نهایی (summative decisions) می‌دانند، اما ارزش این نوع ارزیابی را در بهبود عملکرد خود اندک می‌دانستند (۲۰).

نتایج مطالعه حاضر که باهدف تعیین میزان همبستگی بین نمرات ارزشیابی اساتید توسط دانشجویان و مسؤولین دانشکده دندانپزشکی شهید بهشتی در سال تحصیلی ۸۹-۸۸ انجام گرفت، نشان داد که تنها بین نظرات رییس و معاون آموزشی دانشکده همبستگی معنا دار آماری مشاهده می‌شود و در سایر موارد همبستگی معنادار وجود ندارد. این یافته به این معناست که نظرات گروه‌های مختلف ارزیابی کننده یعنی دانشجویان، دستیاران تخصصی، مدیران گروه‌ها، معاون آموزشی و رئیس دانشکده در خصوص ارزشیابی اساتید با یکدیگر هماهنگی ندارد. شاید یکی از دلایل عدم همبستگی نظرات با هم این است که، پرسش‌نامه‌هایی که در اختیار افراد مختلف قرار می‌گیرد از دیدگاه‌های مختلف مورد بررسی قرار می‌گیرند. سهم عمده ارزیابی از دیدگاه دانشجویان و دستیاران به نحوه آموزش تئوری و عملی توسط اساتید تعلق دارد، اما نظر سنجی رئیس دانشکده و معاون آموزشی بیشتر به نحوه تعامل عضو هیئت علمی در دانشکده می‌پردازد در حالیکه از مدیر گروه در هر دو زمینه تخصصی و تعامل با اعضای گروه سوال می‌شود.

نمره ممکن را از این گروه کسب کرده اند. بعد از مدیران گروه ها، رئیس دانشکده و معاون آموزشی با میانگین ۸۸/۴ درصد، دانشجویان با ۸۴/۴ درصد و در آخر دستیاران تخصصی با ۷۱/۸ درصد در رتبه های بعدی قرار دارند. این نکته به این معناست که دانشجویان تخصصی با سخت‌گیری بیشتری اساتید را مورد ارزیابی قرار می‌دهند.

با توجه به نتایج حاصل از این مطالعه و تفاوت‌های موجود در نظرات گروه‌های مختلف به نظر می‌رسد که تجمیع نمرات ارزشیابی اساتید از دیدگاه‌های مختلف و گزارش آن به صورت یک نمره کلی نمیتواند بیانگر میزان موفقیت استاد در دستیابی به اهداف آموزشی باشد. بنابراین پیشنهاد میشود ضمن انجام مطالعات تکمیلی در خصوص عوامل مؤثر بر نظرات هر یک از گروه‌ها، نتایج ارزشیابی به صورت تفکیکی به خود اساتید منعکس شود تا آنها بتوانند از نتایج حاصل از این فرایند پیچیده و دشوار، بهترین استفاده را در جهت بهبود شیوه‌های تدریس و عملکرد آموزشی خود بنمایند.

نتیجه‌گیری:

یافته های مطالعه حاضر نشان داد که از میان ۵ گروه نظر دهنده در مورد ارزشیابی اعضای هیات علمی یعنی دانشجویان دوره عمومی، دستیاران تخصصی، مدیران گروه ها، معاون آموزشی و رئیس دانشکده تنها نمرات دو گروه آخر با یکدیگر همبستگی معنی دار دارد و در سایر موارد همبستگی معنی دار آماری مشاهده نشد. همچنین دستیاران تخصصی و دانشجویان دوره عمومی بیشترین تاثیر را در تغییرات نمرات ارزشیابی اساتید داشتند.

تقدیر و تشکر:

این پژوهش در شورای پژوهشی دانشکده دندانپزشکی دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی به تصویب رسیده، هزینه‌های آن نیز از طریق معاونت مزبور پرداخت گردیده است که بدینوسیله از آن عزیزان سپاسگزاری می‌گردد.

References

1. Guba EG, Lincoln YS. Fourth generation evaluation. 1st Ed. Newbury Park, CA: Sage, 1989, chap 5, page140.

اساتیدی که سابقه کمتری داشتند نمراتشان به نمره دانشجویان نزدیکتر بود (۲۳).

مطالعه گوهریان و همکاران (۲۰۰۵) نیز نتیجه مشابهی را در مقایسه ارزشیابی عملکرد آموزشی اساتید جراحی توسط دستیاران با خودارزیابی اساتید در دانشگاه علوم پزشکی اصفهان نشان داد (۲۴).

در مطالعه حاضر علاوه بر تعیین میزان همبستگی، درصد تاثیر گذاری هر کدام از نظرات در نمره نهایی با تعیین variance component ratio در دو حالت مورد بررسی قرار گرفت. در حالت اول سقف نمره برای هر ۵ گروه ارزیابی کننده، برابر در نظر گرفته شد. در این حالت، دستیاران تخصصی با ۵۰/۸۹ درصد، بیشترین سهم را در تغییرات نمرات ارزشیابی اساتید داشتند و پس از آنها دانشجویان (۴۰/۵۶) قرار داشتند. رئیس دانشکده با ۲/۵۳ درصد و معاون آموزشی با ۱/۱۱ درصد کمترین سهم را داشتند. در حالت دوم درصد تاثیر گذاری در صورتیکه سقف نمرات مانند زمان حاضر باشد، تعیین گردید. در این حالت سهم دانشجویان با توجه به سقف ۳۶ نمره، به ۴۶/۱۶ درصد افزایش یافت و دستیاران تخصصی با سقف ۱۸ نمره و ۴۴/۰۶ درصد سهم در تغییرات نمره ارزشیابی اساتید در رتبه دوم قرار گرفتند. در این حالت نیز معاون آموزشی و رئیس دانشکده کمترین تاثیر را داشتند. بنابراین با توجه به سهم پراکنده نظرات و با سقف نمره در نظر گرفته شده برای هر کدام از ۵ گروه ارزیابی کننده، می توان گفت که ۴۹/۱۶ درصد از تغییرات نمرات ارزشیابی اساتید از طریق نظرات دانشجویان عمومی اعمال می شود.

در این حالت با وجود اینکه سقف نمرات دستیاران تخصصی، مدیران گروه‌های آموزشی، معاون آموزشی و ریاست دانشکده اختلاف زیادی ندارند (به ترتیب ۱۸، ۱۵، ۱۶ و ۱۵) اما سهم دستیاران در تغییرات نمرات ارزشیابی بسیار قابل توجه است (۴۴/۰۶ در مقابل ۴/۲۴، ۰/۷۷ و ۱/۲۶).

نکته قابل توجه دیگر این است که سهم مدیران گروه ها با تغییر سقف نمره، تغییر قابل توجهی پیدا نکرد (۴/۸۹ در برابر ۴/۲۴). بررسی میانگین درصد نمرات کسب شده توسط اساتید از نظر هر یک از گروه های ارزیابی کننده نشان می دهد که اعضای هیات علمی بیشترین مقبولیت را از نظر مدیران گروه ها داشته اند و ۹۵/۶ درصد از حداکثر

2. Patton MQ. Utilization-focused evaluation. 3rd Ed. New York: Sage.1997;chap 13:291.
3. Blanch-Hartigan D: Medical students' self-assessment of performance: results from three meta- analyses .[Patient Educ Couns](#) 2011;84:3-9.
4. Seif AA: Educational measurement, assessment and evaluation. 6th Ed. Tehran: Doran. 2007, chap 18, pages 485-500 [Persian].
5. Colletti JE, Flottemesch TJ, O'Connell TA, Ankel FK, Asplin BR :Developing a :Standardized faculty evaluation in an emergency medicine residency. *journal of emergency medicine* 2010;39:662-668.
6. Bowles LT: The evaluation of teaching. *Med Teach* 2000; 22: 221- 224.
7. Report of the task force on student evaluation of teaching. University of North Carolina April 1999, Available At : www.unc.edu/faculty/faccoun/reports/1998-99/R99TFSET.htm
8. Emery CR, Kramer TR, Tian RG: Return to academic standards: a critique of student evaluation of teaching effectiveness. *Quality Assurance in Education* 2003; 11:37-46. Available At: <http://www.ctu.edu.vn/centers/cfl/teaching/ebooks/26.pdf>
9. Sproule, R: Student evaluations of teaching: methodological critique of conventional practice .*Educ Pol Anal Arch* 2000; 8:125-42.
10. Totonchi M, Changiz T, Ali poor L, and Yemani N: The view of Isfahan academic staffs about faculty evaluation. *Iranian Med Edu* 2006; 6: 23-26.
11. Shakournia A, Motlagh MA , Malayen A, Jahan mardi A , and Kamili Sani H: The view of Jondispour Medical University student about faculty evaluation. *Iranian J Edu Res* 2005; 5:109-117.
12. Valian A,Tahmasbi S, Moezzyzadeh M. The reliability of post graduate students' ratings for faculty evaluation in Shahid Beheshti Dental School in academic year of 2009-2010. *Journal of Dental School* 2011; 29: 85-89.
13. Gien-Lant T. Evaluation of faculty teaching effectiveness toward accountability in education. *Nurs Edu*1991;30: 92-95.
14. Rahnema Sh, Jennings F, Kroll P. Student perception of the "Student Evaluation of Instruction" form as a tool for assessing instructor's teaching effectiveness. *NACTA Journal* Sep 2003. [cited 2007 Jan 9]
Available from: http://findarticles.com/p/articles/mi_qa4062/is_200309/ai_n93011043.
- 15.Tamar AI. Teaching effectiveness as measured by student ratings and instructor self-evaluation. *Higher Education* 1982;11: 629-34.
16. Skeff KM, Stratos GA, Bergen MR, Regula DP. A pilot study of faculty development for basic science teacher. *Acad Med* 1998;73:701-704.
17. Motlagh MS, Jahanmardi A: Student Ratings of Instruction: True or False? Abstracts of 5th National Congress on Medical Education, *Iranian Journal of Medical Education* 2002;8:38-9. [Persian].
18. Fatahi Z, Adhami A, Nouhi E, Nakhaei N, Eslami Nejad T. Opinion of academic members of Kerman university of medical sciences about educational evaluation of lecturers. *Medical Journal of Hormozgan University* 2002-2003; 9:59-66. [Persian].
- 19.Aghamolaei T, Javadpour S, Abedini S: Attitude of Bandar-Abbas medical university faculty members about their assessment by the scholars . *Hormozgan Journal of medicine* 2010; 14: 234-240.
- 20.Beran TN, Rokosh JL: Instructors' perspectives on the utility of student ratings of instruction. *Instr Sci* 2009; 37: 171-84.

21. Moezi M, Shirzad HA, Zaman Zad B, Rouhi H. Evaluation process in viewpoints of academic staff and students in Shahrekord University of Medical Sciences. *Shahrekord University of Medical Sciences Journal* 2010;11:63-75. [Persian].
22. Agha Molaei T, Abedini S. Comparison of self and students' evaluation of faculty members in School of Health of Hormozgan University of Medical Sciences. *Iranian Journal of Medical Education* 2007;7:191-199. [Persian].
23. Miron M. Students' evaluation and instructors' self-evaluation of university instruction. *HigherEducation* 1988;17: 175-181.
24. Goharian V, Kafami Z, Yamani N, Omidifar N, Safai M. Comparing resident evaluation of attending surgeons to attendings self-evaluation. *Iranian Journal of Medical Education* 2005; 5: 62-69. [Persian].

Archive of SID